

Передплата

на «РУСЛАНА» виноситься:

в Австрії:

на цілий рік 30 кор.
на пів року 10 кор.
на чверть року 5 кор.
на місяць 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі числа по 16 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
о 5½ год. пополудни.

Редация, адміністрація і
експедиція «Руслана» під ч. І.
п. Домбровського (Хорунжого). Ек-
спедиція місцева в Агенції Со-
коловського в пасажі Гавсманна.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застережене. —
Рекламацій неопечатані вільні
від порта. — Оголошення зви-
чайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в «Наді-
сланім» 40 с. від стрічки. По-
дьяки і приватні донесення по
30 с. від стрічки.

Промова посла Александра Барвіньського

виголошена в раді державній в загальній роз-
праві бюджетовій при бюджеті міністерства про-
світи дня 17. марця 1902.

Висока Палато! Коли руські послы беруть
живу участь в розправі над бюджетом міністер-
ства просвіти так в бюджетовій комісії, як і в
сій палаті, то дїє ся се не лише тому, позаяк
Русини в порівнянню з иншими народами нашої
держави мають багато пильних потреб для сво-
го народного і просвітнього розвитку від шкіль-
ної управи домагати ся, але й з тої причини,
позаяк руська справа як-раз опирає ся на духо-
вній полі, і ми добачаємо на тім полі найваж-
ніший спосіб до духового і морального подви-
ження нашої народности.

Дятого легко се зрозуміти, чому ми до-
магаємо ся основи різних шкіл, в яких нау-
кова робота і освітне найшли би добре при-
становище, щоби дати найвідповідніший вираз
думкам і почуванням руського народу в мові, яка
виходить з душі руського народу.

Недавно тому один з попередних міністрів
просвіти висловив тут погляд, що «кожний
з многих народів, — поселених в нашій дер-
жаві, повинен досягнути розвитку своєї народно-
сти, а також і науку в своїй мові».

Се є неперечна річ, що Австрія не є од-
ноцільною державою, але союзом різних наро-
дів, дятого отже шкільництво повинно бути у-
ладжене відповідно потребам поодиноких наро-
дів і що на тім полі конечно потреба вдоволити
народним питомостям поодиноких індивіду-
альностей. Тут передовсім розходить ся о се-
редній науки, о викладний язык. Наколи наука
має впливати на освітне, то наука повинна
бути укладена в матерній мові. Можна вправді
научати і в чужій мові, але не освітлювати, бо
справджене освітне процвітає на основі рід-
ної мови, розвиває ся з саморідного генія кож-
ного народу (вишески). В чужій мові можна
вправді збагатити знане народу, але его харак-
тер повижує ся, его народний дух карловатіє, а
із скарловатіє народів годі утворити кріпку
державу.

Се отже зовсім ясно, що з розбудженням і
експліцією народної свідомости поодиноких
народів Австрії щораз сильніше проявляло ся
домагане національної школи, і що шкільна
власть була приневолена мало-помалу полишити
становище загальної німецької мови викладної і
мусіла вдоволити національним потребам наро-
дів на сій полі. Тут передовсім розходило ся о
славянські народи, які становлять переважну
більшість в нашій державі, а на останку прий-
шла черга і на Русинів в Галичині і Буковині.

Скріплене народної свідомости славян-
ських народів в Австрії, заведені різних сла-
вянських языків яко викладових в середніх
школах довело до того, що з розвитком серед-
нього шкільництва в останніх десятиках літ минулого
століття стали домагати ся щораз голосніше
засновання національних університетів. Сему до-
маганню шкільна власть вдоволити о стільки, що
узгляднила в Празі, в Кракові і у Львові дома-
гання Чехів і Поляків.

Однак і инші славянські народности, між
тими Русини і полудневі Славяни відчувають

потребу основи власного пристановища науко-
вої роботи і освітня на народних відділах.
Велику досяглисть такого пристановища науко-
вої роботи і освітня для руського народу,
оцінював уже цїсар Йосиф II з австрійського
становища і приказав на заснованім ним уні-
верситеті у Львові відкрити шість катедр (про-
фесур) на філософичнім і богословським відділі
з руською викладною мовою (слушайте! слу-
шайте!).

Далеко би се мене завело, колиб я хотів
хроністично обговорити дальший розвиток
львівського університету і пояснити причини усуну-
нення по кількох роках руських викладів.

Заснованем в 1848 р. катедри руського язика
і письменства у Львові положено передов-
сім кріпку підвалини для розвитку руської мови.
В 1862 р. призволено на системізоване двох ка-
тедр на правничім відділі для предметів судово-
го державного іспиту з руським язиком викла-
довим і приречено дві инші руські катедри
утворити на тім самім відділі.

Найвищою постановою з 4. липня 1871 р.
знесено обмеження, які стояли доси в дорозі
русським і польським викладам на філософичнім
і правничім відділі в львівському університеті і ви-
дано постанову, що кождому доценту, який
володіє одною з двох краєвих мов, прислугує
право, викладати в руській або польській мові.
Так само відняли всякі обмеження що-до скла-
дання державних іспитів в одній з обидвох кра-
євих мов.

Заведені обидвох краєвих мов яко виклад-
них на львівському університеті в 1876. р. вплину-
ло також на урядову мову о стільки, що рес-
криптом міністерським з 11. липня 1871. ч. 523
поручено, що з того часу академічні влади ма-
ють без всякого обмеження приймати руські і
польські подання і полагоджувати в тих мовах.
Обидві краєві мови (отже і руська) стали таким
способом у верхній службі урядовими мовами
т. є мовами урядових полагоджень для третих
сторін.

Тим способом львівському університетові,
доси німецькому, надано виразно пільно утраві-
стичного, польсько-русського університету. Утраві-
стичний характер львівського університету у-
держувало і опісля, хоч найвищою постановою
з 27. цвітня 1879. р. заведено польську мову у-
рядову для університетських властей тим спосо-
бом і в тім обсягу, як се стало ся найвищою
постановою з 4. червця 1869. р. в инших кра-
євих урядах.

Годить ся тут зазначити, що академічний
сенат в ухваленім 16. грудня 1878 представле-
нню до міністерства просвіти о заведені поль-
ської урядової мови виразно зазначає, що права
руської мови мають бути збережені, що іменно
руські подання мають бути полагоджувані по ру-
ськи, підручні каталоги і кольоквіальні сви-
доцтва мають бути для потреби руських профе-
сорів печатані по руськи.

Що міністерство просвіти змагало і до
дальшого удержання утравістичного характеру
львівського університету, виходить зовсім ясно
з сїєї обставини, що при спольщенню німецького
університету в Кракові придержувало ся засади
позитивного означення викладної мови і в 1870.
р. зовсім позитивно заряджено, що на краків-
ським університеті має бути польська викладна
мова з виключенем всякої иншої, з єдиною ви-
мкою і на будуче німецьких викладів про ні-

мецьку мову і письменство. Для Львова в тім
згляді не видано ніяких односторонніх припи-
сів, а признано обидві краєві мови виклад-
ними.

Дня 3. цвітня 1882. р. послідувало вже
іменоване д-ра Александра Огоновського зви-
чайним професором цивільного права з руською
викладною мовою і зроблене в дотичнім міні-
стерстві просвіти мимо допущення польської ви-
кладної мови на львівським університеті видані
давніше що-до руської мови розпорядки удер-
жує, і на будуче собі застерігає право видавати
инші постанови, може послужити дальшим до-
казом, що міністерство просвіти дбало і для
будущини зберегти утравістичний характер
львівського університету.

Се виходить також з виводів проф. Ста-
ржинського, котрий в своїм ділі «Historia Uni-
wersytetu Lwowskiego» чув ся спонуканим до
еластичної замітки, що сей розпорядок можна би
уважати побідою ідеї виключно польської виклад-
ної мови, наколи би подані там опреділеня
були видані на основі найвищої постанови;
однак не має такого значіння, позаяк міністер-
ський розпорядок не може уневажнювати опре-
длене найвищої постанови з 4. липня 1871.
р. Наслідком того сей розпорядок для бажаного
професором Старжинським ідеалу виключно
польської викладної мови не є вистарчаючий а
також в мериторичнім згляді не вдовольє, ско-
ро міністерство просвіти собі застерігає право,
видавати що-до викладної мови инші опреді-
леня.

Міністерство просвіти знов дало вираз
сему для себе застереженому праву системізо-
ванем звичайної катедри всесвітної історії з
узглядненем історії східної Європи з руською
викладною мовою на основі найвищої поста-
нови з 31. марця 1893. р., а в 1900. р. зробило
дальший крок до поступенного вистачення ру-
ського університету у Львові основи надзви-
чайної катедри церковно-славянського язика і
письменства з узглядненем новішого руського
письменства.

Однак три руські катедри на філософичнім
а по дві на богословським і правничім відділі не
відповідають зовсім дійсним потребам і зма-
ганням руського народу; в найновіших часах ро-
блено заходи, щоби найвищими постановами
запоруочені права руської мови на тім універси-
теті обмежити, що дало повід до виступлення
всїх руських академіків з львівського універси-
тету, про що вже не раз тут говорено. (Слушайте!
слушайте!).

Я не маю також наміру розводити ся про
трудности і перепони, які в тім університеті ро-
блять Русинам, наколи розходить ся о габіліта-
цію руських доцентів; сї відносини обговорював
я уже не раз широко в сій В. Палаті і в будже-
товій комісії. Позволю собі лише зробити за-
мітку, що деякі польські професори львівського
університету не без успіху вчили ся у своїх по-
передників, німецьких професорів, позаяк нама-
гають ся спиняти і поборювати змагання Руси-
нів тими самими аргументами і викрутками, як
се робили їх попередники.

Було-б се вельми приманливо, адля В. Па-
лати цікаво, із згаданої вже історії львівського
університету проф. Старжинського навести від-
повідні місця, однак з огляду на широку роз-
праву лише дещо згадаю. Згадано там про ре-

скрипт тодішнього намісника гр. Голуховського звернений до ректора університету, в яким намісник тим узасаднює потребу заведення польської викладної мови, що тим способом польській мові відкриє ся широке поле розвитку, і вдовольнить ся пильним практичним потребам. В тій цілі вимагає системізованя двох або трьх надзвичайних катедр; але коли Русини виступлять з такими домаганнями, тоді нам на се відповідають, що перше повинен габілітувати ся приспосіблений доцент і якийсь час викладати, аж тоді можна буде приступити до системізованя катедри. Дальше кажуть нам, що університет не має служити практичним потребам, лише строгій науці. Від руських доцентів вимагає ся, щоби приступали до габілітації яко готові учені і для того дійшло до сего, що двох кандидатів не допущено до габілітації, коди тимчасом они на основі тих самих розвідок, признаних львівським університетом недостаточними, габілітували ся на інших університетах і викладали там з успіхом. (Слухайте! слухайте!).

Змагання Русинів до поступового вистачення руського університету зводиться до національної агітації а роблені Русинам перепони виправдує ся тим, що польська мова не може нічого з осягнених на львівським університеті прав втратити, — такі самі аргументи, які в 60-их і 70-их роках висували против польських професорів їх німецькі попередники. Те саме відноситься до польського дивенікарства: «Gazeta kościelna» у Львові застерігає ся проти заснованя львівського університету, позаяк міг би стати ся огнищем москвофільської агітації, а півурядова «Gazeta Narodowa» піднесла в обуренем, що Русини думають про спровадження руських професорів з заграничних університетів, які учать на російських університетах (в Київі, Одесі, Харкові і т. д.), хоч і Поляки не цурали ся професорами спровадженими з Росії і Пруссії (Др. Грек: *се були польські професори!*). А ми маємо там руських професорів. (Др. Грек: *а ви читали „Галичанина“, котрий хоче російського університету?*). Сего ми не бажаємо, а хочемо руських викладів, не російських. Впрочім се не є аргумент. ване доктор. (Др. Грек: *але се були польські учені*). Ми маємо там руських учених. Я можу вам назвати імена тих професорів української пародности в Київі, Харкові, Одесі, Казані і т. д. (Др. Грек: *але они там не викладали по руськи*). Так і проф. Охенковський в Вестфалії не викладав по польски, а проф. Дибовський прийшов з Росії, де не викладав по польски. (Др. Грек: *Дибовський був в Сибірі, там нема університету*). Такими аргументами не заїдете далеко.

(Конець буде).

3 країни нужди і здирства.

3 Косівського.

Не можу повздержати ся від уваги, що природними речинками підношуваних мною кривд народу на Буковині повинні бути пп. *Василько і Пігуляк, а не п. Барвінський*. П. Василько подає в своїх бесідах парламентарних хотя деякі факти конкретні кривд народу зі свого виборчого округу, а п. Пігуляк і того не робить. А вже-ж домагане ся ухилення хотя такої, як піднесена повисше кривда, вартішше від плаксивої прозби о будову касарень з православною фонду, або таке плаксиве домагане у сунення писарок громадських, урядничих в німецькій мові! — П. Пігуляк легко би міг підносити кривди гуцулів зі свого виборчого округу, бо перебуває щорічно на вакаціях в горах і набрав би подібних до повисшого случаю «під рубель!» — коли би була воля. Та на се колиєсь прийду... бо терпцю не стає.

о. Ів. Попель.

Гуцул Василь Григорек з Мариничів, судовий повіт Вижниць, позичив у жида Хайма Герша Сінгера 70 зр. на вексель, а дрібнішими датками набрав у того жида 73 зр. 73 кр. На ті гроші мав жидови подати дерева. Гуцул подав перед речником єще жидови дерева вартості 188 зр. 73 кр. Тож гуцулови приходило від жида 40 зр. Та гуцул не зміє ся обрахувати, тож жадав лише звороту векслю на 70 зр. Жид зволікав зі зворотом, а вкінці «запевнив» гуцула, що «він (гуцул) векслю найне боїть ся, бо вексель постарів ся» — значить, стратив свою вартість. Жид тимчасом спродав той вексель якійсь жидівці зі Снятина — і та виставила гуцулу на ліцитацію!

Перед 27 роками позичив гуцул Федір Торак з Киселиців (суд. пов. Путилів) в «незабутної пам'яті» банку włośc. 150 зр., на котрі йому виплачено 120 зр. На силату тих грошей післав 3 рати по 9 зр., а проче не платив. Гуцул посідав 10 фалеч (17 морг.), з котрих 1879. р. записав своїй внуці Парасці 3 фалеч (5¼ морг.).

Як звичайно підійшов темного гуцула хитрий жидок Герш Рознер з Вижниць. «Я тебе додержу (буду утримувати до смерті), сплачу за тебе банок і спрятаю (похороню) тебе з парадом, залиши мені лише ґрунт». Пятому гуцулови не було й коли довго надумувати ся, записав ґрунт «а жидюга держав го як котягу» (пса).

В тім часі хитрий жид помудрував ще внуку Федора Торак — Параску. 1^о Мойса а 11^о во о Білак і она дала жидови 70 зр., бо я платив за тебе банк. Гроші ті відобрала Параска Білак аж десь по 18 літах без % «і то аж через суд у Чернівцях».

Параска Білак хотіла той забанкований ґрунт дістати «і до помочи став мені» «певно побратим жида» заступник банку włośc. в Чернівцях. «Дай нам (банкови) акт. нотарияльний на 140 зр., а ми передамо тобі тих 7 фалеч, котрі твій дід записав жидови, бо ми перні до ґрунту». Гуцулка дала акт нотарияльний в Чернівцях під 28. лютого 1894. р. Подобає, що сими грішми сплачено претенсії банку, а хитрий жид не післав до банку може й одної рати.

Конець пісеньки звичайний — сумний, бо Beschluss ц.к. суду пов. в Путилові з 20. серпня 1901. ч. VI 248/0122 каже über die erfolgte Einführung des Erstehers Abraham Schärf in den Besitz des Grundbuchskoerpers der EZL. 299 und 93 von Kisselitz. Сей послідний виказ ґіпот. laut Anlegungserhebungsprotokoll vom 6/12 882 hat Paraska Torack vom Grossvater Fedor Torack geschenkt erhalten.

Жид Арон Тухман способом на Буковині звичайним — прийшов в посіданє одного комплексу 300 мор. Бракує ему ще там до заокруглення кілька маленьких енкляв, «тож він і приєдкавсь (ученивсь) до нас гуцулів, аби у нас віграбувати». Правдоподібно в книгах ґрунт. є він властителем тих енкляв, а гуцули лише уживають їх. На сей згодад наводить мене бесіда гуцула, котрий каже, «що в часі бухтації (заложення книг ґрунт.) був Стефан Дутка за двірника (війта) і стояв при бухтації. Він чув, як Вурцен (Арон Тухман) просив бухтаря, аби на него забухтував сей ґрунт» (Танасія Малиша Ів. а по его смерті его сына Костя). Гуцул повідає, що за се було доходженє і правдоподібно, як звичайно, упало.

Десь перед 8-літами почав Кость Малиш Танасія процес, дося як каже, ще не покінчений, о те, на який підставі Арон Тухман «забухтував ся» на его ґрунт.

Межи тими енклявами Малишів уживав зяву Арон Тухман маленьку енкляву. Андрій Малиш не хоче го до тої енкляви перепустити, тож жид виводить провізорії, до котрих потягає всіх, котрі між его ґрунтом посідають енкляжи, щоби їх тим способом зневолити до спродажи тих енкляв ему а зглядно забрати їх за кошти. Хотя Кость Малиш так в суді як і на місці спірним заявив, що не спирає жидови дорогу, а і ту ходить, то «рівно сего ніхто в суді не слухає, а жид хоче мене позбиткувати за те, що я насмів его о фалшивий бухт процесувати».

Державна рада.

Миж інтерпеляціями виїс пос. Брайтер в справі видалованя польських студентів з Пруссії в справі унормованя проституції на взір Німеччини. задля запобіженя венеричним недугам.

1

ОЛЕКСА КУЗЬМА.

На посаді.

I.

По селі рознесла ся новина: приїхала учителька. Дітвору кинула ся в розтіч. Здоріг, з під плотів, зза брами бігло всьо з криком на подвір'я та до хат, як курята перед вороною.

— Вже є префесорка, вже є префесорка! Тати і мамі хитали похмуро головами і мовили:

— Нове лихо на нашу голову!

Слід за тим понеслась селом чутка, що учителька піде від хати до хати і запише кождо дитину до школи.

— Федьку, бери сейчас тай гони гуся на пасовиско!

— Займай, Іване, качки!

— Ану, Микола, до товару, тай пасіть з тамтим разом!

За пів години діти з села як повимірали. Всьо розбігло ся по полях, причакнуло по ровах та межах. Лишили ся тільки денедє при дітях пістуні, але й ті ховали ся по городах. Боляи ся, що ось-ось приїде учителька та забере їх до школи.

Приходить до війта хлопчина і каже, що учителька посилає по него.

— Якої мари хоче від мене?

Але якось зібрав ся і пішов.

Край села при дорозі стояла невелика хата. З угла стріхи сторчав високий стовп, розгалужений в горі вилакто, а по середині, під маленьким дашком тїпав ся на вітрі дзвінок. Облупаний комин подав ся на бік. Двома чорними дірами глядів сумно на траву, що росла буйно на стрісі. Перед двома літами була тут коршма. Жидови поставили новий будинок серед села, а що саме тоді зорганізовано школу, дідиц подарував на сю ціль стару коршму. Громада бідна, на новий будинок її не стати, а тут парох, що мешкає на другім селі, вічно своє: просвічайте ся та просвічайте ся!

Приходить війт і бачить перед порогом якусь фіру. В дверях явила ся молода пані.

— То ви предсідатель місцевої ради шкільної? — спитала, коли він станув перед нею і рукою доторкнув ся шапки.

— Та я... А що вам треба?

— Треба було зробити якийсь лад у тій школі. Всюди повно сьміти, шибби повибивані, лавок нема...

Війт увійшов до будучої класи. Простора комната, з трамами здовж і попереку, попідпирана в кількох місцях стовпами. Під стіною, де стояв колись шинкав, долівка видерта на просторі кількох метрів квадратних. У вогкій землі гніздили ся порхавки. В однім куті лежав оберемок зігнилої соломи, в другім вели двері до алькира, тепер мешканя для учительської

сили. Війшли й сюди. Комнатка вже опрятніша, але вимагала цілковитого відновлення. Дверці, не виспі стола, пускали сходами до льоху. Через осібну кухню виходило ся до сінни. За стіною алькира тягла ся ще довга, вузка комора з малим, закратованим віконцем. Служила жидови за шпихлір, маґазин заставлених хлопських річий, курник, то що. Тепер її призначено на шкільну дровитню.

— Отже бачите найліпше — говорила учителька — так не може бути. Школа — сестра церкві і мусить виглядати по людски.

— Хиба-ж я мав вам школу замітати, чи що? Я, Назар Бурак, начальник громади?

Випрямив ся і поправив на собі ремінь.

Учителька пояснила йому спокійно, що місцева рада шкільна повинна була назначити шкільного послугача, а сей повинен був опорядити школу. Інакше зачинати науку годі.

— Ет, не завертайте мені голови, пані! Я вже й без вас маю досить клопотів з громадою. Ви фасуете гроші, то найміть собі послугача, замітайте школу та самі журіть ся своїм хлібом.

Учителька остовпіла на такі слова. Не могла добути із себе голосу.

— А впрочім, ми вашої школи не потребуємо! Єгомось уперли ся, ну тай мають, чого забагли. Най вони сущать собі школю голову. Цілий рік мали ми спокій, аж десь тепер дідько вас надвіс! Все іно роби тай плати, роби тай плати, а на кого? На панів!

Сплюнув і потяг домів.

З дневного порядку приступлено до

бюджетової дискусії

над етатом середніх шкіл.

Пос. Петеленц наводить статистичні дані за р. 1901 що-до перепопнення галицьких гімназій. З числом до 200 учеників було гімназій в цілій державі 24 — в Галичині жадної, з числом учеників 300 в цілій державі 37 — в Галичині жадної; з числом до 300 в Австрії 44, з того в Галичині 2; до 500 в Австрії 37, з того в Галичині 7; до 600 в Австрії 34, з того в Галичині 12; до 800 в Австрії 14, з того в Галичині 7; понад 800 в Галичині 6, а в решта Австрії 1. На 64 гімназій без паралельок припадає на Галичину лише 2, а одинокі в цілій державі 2 школи, що мають 9 до 10 паралельок, знаходяться як-раз в Галичині. Більше чим 10 паралельок має 6 гімназій, а з тих 5 є в Галичині, а одна в Чернівцях!...

Відтак промовляли пп. Пражак, Лупул, Жічка і кн. Павло Санига, який застановився над причинами недоволяючих вислідів середніх шкіл. Перепопнення утрудняє учителям науку, а сконцентроване шкіл в більших містах унеможливає батьківську опіку дома, бо діти мусять йти на станції між чужих людей. Зарядити можуть сему державні інтернати на англійський взір. Також треба би зайняти ся в скоршім темпі заводним вихованем і основанем гімназійальних семінарій. Бесідник вступає ся за обов'язковості історії рідного краю та релігії при maturі.

Пос. Бенаті жадає переселення хорватської гімназії з Пізи до чисто хорватського міста, пос. Демель реквірує Шлеск для Німців серед живої опозиції польських і чеських послів та жадає зведення державно-німецького язика ради культурної місії Німців і спасення Австрії (?); пос. Тавчар полемізує з ворогами цилейської гімназії, пос. Гофман жадає знесення чеської гімназії в Опаві, а пос. Рибар жалує ся, що чеські діти мусять учити ся по німецьки в школі Коменського у Відні.

На сім перервано дискусію. Слідуюче засідання нині (остатнє перед сьвятотичними фєрїями).

Новинки.

— **Календар.** В суботу: гр.-кат. 40 мучеників; рим.-кат. Октавіана. — В неділю: гр.-кат. Кондрата; рим.-кат. Віктора.

— **З Товариства ім. Котляревського у Львові.** Засіданє Виділу відбуде ся в суботу дня 22 с. м. о 7½ год. вечером. На дневнім порядку справа друку драматичної бібліотеки.

— **З Краського Товариства кредитового урядників і сьвященників.** Пригадуємо, що загальні збори Краського Товариства кредитового урядників

Серед дороги слухав тої розмови старий, низький хлопець з файкою в зубах. Дивив ся, як учителька зносила свої клунки назад на фіру. Коли коні рушили з місця, промовив:

— Та бо ті витварники не знають вже, до чого брати ся. Десь то шибють гайзибанами, то на колесах гей той — щез би! — а все аби дурничкою жити! А як уже в місті, стільки їх намножить ся, що не годві більше влізти ся, то йдуть на села людей дурити. Мудрагелі, куропатки заїди! Ніби учать дітей, а гроші з каси горнуть аж страх! А чий гроші? Хлодські! Але як скажемо: не дамо! — го, го, підете з села, аж закуриць ся!

По полудні явила ся учителька знов у селі, але не сама. Приїхав з нею парох.

— Назаре, зараз мені школу вихарить до найменшого порошка! А заким помешканє висохне, вивітріє, найміть для пані учительки хату!

— Та прошу в'омосця, ми гадали, що школи таки не буде. Та вона нам як псови пята нога...

— Гайда до роботи, а ні, то староство пришло жандармів!

І поїхав, вложивши великодушну на учительку свій обов'язок — учить дітей релігії.

(Дальше буде).

і сьвященників стов. зареєстр. з обмеженою порукою у Львові відбудуть ся в понеділок дня 24. марця с. р. о 5 год. пополудні в локалі Товариства (Ринок ч. 10. I. пов.).

За легітимацию до участі служить книжочка уділова.

Дирекція.

— **Товарискі сходи́ни в Стрию.** Філія «Прогресу» в Стрию устроює треті з черги товариські сходи́ни в неділю дня 23. с. м. о 5 год. в сали «Народного Дому». Виголошені будуть два реферати: «Про першу поміч в нещасних случаях» і «Про заслуги Маркіяна Пашкевича в справі національного відродження». Також будуть демонстрації з скіоптіконом.

— **Віче в Самборі.** Товариство політичне «Самбірська окружна Рада» устроює в четвер дня 27. марця о 2 год. пополудні в сали готелю народного в Самборі віче, на котрім реферувати буде: о. Антін Захаряевич з Вишатич пов. перемиского о спілках *Railfahrten*. А позаяк справа тих спілок є у нас десь на порядку дневнім, тож годить ся, щоби ширший загал з нею познакомив ся, і длятого Виділ «С. О. Р.» просить всіх о як найчисленнійшій участі, і звизає, щоби кожда громада самбірського повіту вислала на се віче своїх що найлучших відіоручників.

— **Аматорське представленє в Чернівцях.** Руський міщанський хор в Чернівцях відограє в неділю, дня 23. марця в великій салі «Народного Дому» «Свєкруху», комедию зі сьпівами в 3 діях Л. Лопатинського.

— **Краєві мита.** В червні м. р. пос. кс. Стояловський поставив в соїмі внесенє на знесенє мит на краєвих дорогах. Краєвий виділ на днях розглянув ся в тій справі і порішив заявити ся в соїмі проти знесенє краєвих мит, бо нема інших доходів на покритє сего убутку.

— **Земля на продаж.** Шість клм. від Станиславова парцелює ся обшар двірський, який складає ся з 300 моргів орного поля, а з 300 моргів сіножатий, луга і ліса. Є також два нові млини, один збіжєвий, о 6 каменях, другий о однім камені гіпсак, до котрого належить каміньолом; оба нові. Також і будинки, т. є два двори і прочі будинки господарські в як найліпшій стані. Грунт пересїчає 150 зр. за морг. Користайте з нагоди купна, бо народу прибуває, а землі ві. Ближніх поясненє уділяє учитель в Підбужу, почта Станиславів або о. Кульчицький, парох в Підбечарах, почта Тисмениця.

— **Імєнованя і перенєсеня.** Намісник перенє ад'юнкта будівництва, Івана Копистинського зі Львова до Тернополя.

Краєва шкільна рада ухвалила: затвердити дійсного учителя в IV гімназії у Львові, Михайла Сивака, в учительськїм званїї і надати єму титул професора; перенєсти заступника учителя IV гімназії д-ра Юрія Мігуловича до V гімназії у Львові, іменувати Володислава Шнайберга заступником учителя в IV гімназії у Львові; затвердити вибір: о. Михайла Левицького на відіоручника повітової ради до шкільної окружної ради в Бродях;

Іменувати в народних школах: Василя Елєва старшим учителем 5-кл. школи мужєської в Богородчанах; кс. Ал. Мошинського учителем релігії рим.-кат. 3-кл. школи вид. муж. в Тернополі; Ем. Крупяку мол. учительку 5-кл. школи в Цішанові; Ем. Вільківну стар. учительку 4-кл. школи в Наролі містї; Фр. Цєсліка стар. учит. і Ванду Цєслікову мол. учит. 2-кл. школи в Домбю; Софію Клюбівну мол. учит. 4-кл. школи в Лішках; Івана Плянєра, Ант. Ісєппіого, Франц. Заморського і Франц. Матию учителями в Кракові; Стан. Тулецьку мол. учителькою 4-кл. школи в Бжостку; Влад Гонсьоровську мол. учит. 2-кл. школи в Скавиці; Волод. Дирча мол. учит. 2-кл. школи в Жарнівці; Стан. Гайковського мол. учит. 4-кл. школи в муж. полуденої з виділом в Станиславові.

— **До анкети,** яка з порученя галицького соїму має ся зібрати дня 24. с. м. в цілі обдумання средств до уздоровленя краєвих фінансів, запрошено крім 8. Поляків одного Русина, д-ра Евгєна Олєсницького.

— **З Глутого.** На внесенє краєвого виділу намісничтву розвизало громадську раду в Глутині з причини лихої господарки. Дотеперішній начальник громади Гаврило Боднар на основі розпорядженя намісництва не може бути начальником громади через три літа.

— **Бл. п. митр. Аркадій Чуперкович.** Померший ві вторник в Чернівцях православний митрополит Буковини і Далмації, о. Аркадій Чуперкович родив ся 26. цвітня 1823. р. Студії гімназійальні і богословські покінчив з відзначенєм, став 1847. р. завідателем парохій в Топорівцях а в рік парохом в Чорнаві, відки перейшов р. 1854. до Милишинців. Повдовівши, став 1866. р. мовахом і ігуменом монастиря в Путні. В р. 1870. був заступником маршалка повітової ради в Радівцях, відки вибрано єго 1873. р. послом на буковинський соїм; р. 1874. став архимандритом а 1878. консисторіальним радником. Того-ж року місто Радівці іменувало єго своїм почесним горожанином. Р. 1880. покійний став генеральним вікарієм, а 1881. р. митрофором. В

літах 1885—1891. був послом до ради державної з І-курї великої посїлости, себ-то релігійного фонду. По смерті митрополита Мораря, що усував покійного від впливу на справи архієпархії, був архимандрит Чуперкович від 15. цвітня 1895. р. управителем архидієцезії, аж найвищим рішенням з дня 16. лютого став архієпископом і митрополитом помімо противних заходів волоских загорілів, що то від него не надіяли ся продовженя крайне національного напрямку єго попередника. Висьвячений св. синодом 7. цвітня 1896. р. в парохіальній церкві св. Тройці у Відні, вступив митрополит Чуперкович 19. мая того ж року в архикатедральній церкві в Чернівцях на архієпископський престол. Займаючи єго, сказав до відіоручників православних Русинів, що єго тоді втали, що хоче бути пастиром-отцем рівно щирим і добрим для обох народів, що становлять єго паству і, як доказує черновецька «Буковина», вчинив багато добра православним буковинським Русинам.

Похорони покійника відбудуть ся в суботу рано.

Наслідником митр. Чуперковича буде певно дотеперішній архимандрит Рєнта, загорілий Румун.

— **В Бучачи** вибухнув грізний пожар 18. с. м. в самій середині міста около 6 год. вечером. Около півночі удало ся огонь зьлокалізувати. Чотири особи покалічені. Страти виносять около 30.000 корон.

— **Підмінована Росія.** Після донесень берлінських часописів, в Москві увязнено 21 офіцерів, які не хотіли приказати салдатам стріляти до студентів підчас послїдної демонстрації. В мешканях офіцерів найдено революційні відозви.

В справі державної зради, якої допустив ся майор Грім, доносять з Варшави: Слїдство в справі увязненого Гріма викрило, що він брав від давна постійну платню в квоті 12.000 марок річно. За виїмкові прислуги Німеччині платила окремо. Стічність Гріма з ріжними агентами не звертала нічної уваги; всі офіцери генерального штабу, що стоять на чолі вивідуючих бюр, стоять в зносинах з ріжними агентами, але на се ніхто не звертає уваги. Агенти є часто людьми з найчорнішими характерами і ведуть своє ремесло на два боки. Аби забезпечити ся проти зради фортифікаційних планів, військові штаби виготовлюють звичайно подвійні плани, з яких одні є фальшиві і они саме повинні були дістати ся до рук агентів. Тимчасом Грім не любив обманьства і торгував правдивими планами. — Загально думають, що Грім не засудять на смерть, але на доживнєнну в'язницю.

— **На фонд академічної молодіжи** зложив в нашій Редакції Впр. о. др. Іван Гробельський крипошанин зі Станиславова 10 К і обов'язує ся посылати що місяця по 10 К, як довго буде того потреба.

При сій нагоді простуємо виказану в ч. 40. нашої часописи квоту «61 К» на 41 К. Через ошибку зачислено до академічного фонду 20 К прислани на передплату Впр. о. Петром Бєзєрским з Глєшави. — Від дня 18. лютого зложено у нас на академічний фонд 51 К.

— **Для М. М.** прислала на ваші руки через Ставропільську Книгарню ВП. пані Людмила Бєрезовська з Пацькова 10 К; — разом з попередніми 18 К.

— **Дрібні вісти.** В санаторії в Давос помер кс. др. Людвик Кьлєс, довголітний професор львівського університету на богословськїм відділі. — Зелізничний рух на шляху Лупків-Тісна привернено дня 20. с. м.

— **Родимці!** Памятайте про будову руського театру у Львові!

Телеграми.

Відень, 21. марця. Всєнімці внесуть по сьвятах проєкт німецького, державного язика. Ужикують вських средств, щоби увійшов на дневний порядок.

Відень, 21. марця. Австро-Угорщина, Росія і Англія звернули ся до турецького правительства зі спільною нотою, в якій жадають запобіженя непокою в Македонії.

Білгород, 21. марця. Скупщина ухвалила востум довіря президентови міністрів, супроти чого він цофнув димісію кабінету.

Петербург, 21. марця. Політехніку в Київі замкнено до кінця сего року.

Льондон, 21. марця. Палата громад прийняла в другім читаню закон про ренту на старість. Заступник правительства заявив, що правительство не уділить кредиту на переведенє сего закона.

— На книжочку вкладову Товариства взаємн. кредиту «Дністер» ч. 1800. на фонд академічної молодіжки вилучили д. 26. лютого 1902 дальші жертви: Уряд парохіальний Хідночичі складку від парохіян 12 К 40 с., о. І. Гордієвський Шманьківці датов за лютий 10 К. О. Витошинська жена лікаря в Тернополі 150 К (а продажи льосів на гафтовану сервету); др. М. Янос в Сокалі другу складку комітету повітового в Сокалі 427 К 91 с. (А. датки одиоразові: від о. Федоровича з Войславич: а) коляду з Войславич 32 К, б) коляду з Ниневич 17 К, в) коляду з Печикорова 4 К і г) з акафистів 12 К; від Уряду парохіального в Кристинополі (о. о. Василіяні) складку парохіян 6 К 10 с., від о. Миколаєвича з Скоморохів з коляди в Скоморохах і Льковичах для академиків без ріжниць партій 51 К 26 с., від о. Тига Ковальського з Спасова 16 К, від о. К. Пелеховича з Ванева: а) з церкви на горі 20 К, б) від брацтва св. Николая на горі 4 К, в) від брацтва в Ваневі 6 К, від о. І. Матвіяса з Яструбич місто желань новорічних 2 К, від о. В. Ковальського з Себечова з акафисту 12 К 65 с., від о. В. Фаруха з Довжинева а) від себе і з акафисту 14 К 80 с., б) з коляди від всіх парохіян 14 К, від І. Раковської з Сокалі 1 К, о. Й.

Раковського з Сокалі 40 с., о. Гр. Грицика з Завишні 50 с., п-ні Грицикової з Завишні 1 К, Сатурського з Сокалі 20 с., від о. Смудки з Угринова коляди 173 К а іменно від брацтва церковного 30 К, членів Читальні 30 К, молодіжки шкільної 8 К, І. Дулі старшого 8 К, М. Голяра 8 К, І. Вербіського начальника громади 5 К, хорр співаків 5 К, А. Гнатюка 2 К, Л. Федейка 2 К, Т. Голяра 2 К, І. Карпосюка 2 К, А. Сова 2 К, С. Киндзері 2 К, Евгєніі Худзєкевич 2 К, Марти Борачук 2 К, Вікти Мухи 2 К, Михайлина Смудка 2 К, Ірєні Смудка 1 К, Евгєніі Смудка 1 К, Ольги Смудка 1 К, Марії Гапка 1 К, Л. Гнатюка 1 К, Пилипа Борачука 1 К, П. Побережника 1 К, Я. Павлюка 1 К, П. Медведя Гасилишина 1 К, М. Хоми 1 К, Л. Сидора 1 К, Атаназя Вербовського 1 К, В. Качаровського 1 К, М. Федейка 1 К, І. Дулі Андрухова 1 К, Р. Соляма 1 К, Ю. Дациюка 1 К, І. Сеня 1 К, Л. Тациюка 1 К, П. Медведя старого 1 К, М. Федейка Борачукова 1 К, Л. Савчука Нестєрова 1 К, Я. Савчука 1 К, С. Прихїдка 1 К, Д. Гнатюка 1 К, І. Лишицького 1 К, Д. Кривцуну 1 К, М. Мудрого 1 К, С. Кашуби 1 К, Т. Сича 1 К, Л. Савчука Іванового 1 К, В. Короля 1 К, І. Лапикота 1 К, І. Гнатюка лоб. 1 К, А. Голяра 1 К, Густі Фе-

дейко 1 К, Ю. Сича 1 К, Болєслави Крец 1 К, М. Сенюка 1 К, Наталки Болєської 1 К, І. Щупкого 1 К, І. Хоми 1 К, І. Гнатюка Шугєра 1 К, І. Марчука 1 К, І. Балаха 1 К, М. Лапикота 1 К, І. Копшєвського 1 К, Т. Прихїдка 1 К, П. Труша 1 К, Фрузьки Павлюк 1 К, Д. Павлюка 1 К, І. Зубка 1 К, Чичальні 1 К, Евфрозини Пекуза 2 К, (се друга складка з Угринова попередна з грудня виносила 50 К); Б. місячні датки: від П. Карпюка з Сокалі за лютий 3 К, д-ра М. Яноса за лютий 10 К, о. І. Матвіяса з Яструбич за сїчень 3 К, О. Д. з Сокалі за лютий 4 К, Сойки з Сокалі за сїчень і лютий 4 К, Й. Раковського з Сокалі за лютий 3 К, п-ні Ів. Раковської з Сокалі за лютий 2 К, Ю. Сельського з Сокалі за лютий 2 К, В. Н. з Сокалі за лютий 1 К, С. Сапка за лютий 2 К.

(Дальше буде).

Конкурс.

Головний Виділ Товариства «Просьвіта» у Львові оголошує отсѣм на підставі «Статуту фонду імени Івана Череватенка на видаванє премій за науково-популярні книжки» конкурс на написанє науково-популярної розвідки в українській мові, в квоті 200 корон.

Конкурсний твір має відповідати отсѣм вимогам:

Мусить бути оригінальний, нігде ще не друкований, та популяризувати здобутки світової науки.

Дотичний твір не може захвалювати неволі, панованя одного народу над другим або громадського стану над другим, а також не може бути змісту конфесійного.

Українська мова твору мусить бути проста, зрозуміла кождому письменному Українцеві на всьому просторі, де живуть наші люде.

Твір не може бути менший обємом, як два аркуші друку, рахуючи в аркуші 40 тисяч літер.

Праці належить присилати до Головного Виділу Товариства «Просьвіта» у Львові в річницї двох років від дня нинішнього оголошеня і то так, що твір має бути без підпису, а власноручний підпис має бути поміщений в особній запечатаній конверті. Принятий твір зїстає власністю автора, але друкуючи єго, автор мусить придержувати ся повисших условий.

За Головний Виділ Товариства «Просьвіта» у Львові дня 3. н. ст. марта 1902. р.

Др. Кость Левичкий, Ол. Тежницький
заступник голови.

COLOSSEUM Ernesta Thorna

у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Сонішна.
Нова величава і сензаційна програма!

від 16. до 31. марта 1902

При співучасті військової музики 14 н. н.

1) Малецький, славний прєстїдігїтатор. 2) Les Diess's, найзнаменитший дует французький. 3) Revelton-Selina Trio, найліпший акт силач в написаних лїнах. 4) The five Juggling Johnsons, найвисша американська сензация. 5) Marcelli, наслідувач інструментів. 6) Nusza Melitta, польська субретка. 7) Zetto, комічний жонглер. 8) La belle Violette, французька субретка. 9) Американський біоскоп.

Що дня 6 8. год. вечером велике представлєнє. В недїлю і свята два представлєнє. Що пятницї High-Life представлєнє. Білєти вчаснїше можна замовляти і набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

МУРОВАНІЙ ДІМ

з офіцинами, садом і огородом
в БЕРЕЖАНАХ (ч. 4. побіч ставу)
продам сейчас за 4.000 зр.

Зголошеня приймає Редакция «Руслана».

НАКЛАД А. ХОЙНАЦКОГО.

Лєв Лопатинський.

Перед і за кулісами

та другі оповіданя. ♦ ♦ ♦

— — — Ціна 1 К. — — —

Зміст: Перед і за кулісами. — Будник 417.

— Ягоди. — Атак серця. — Збиточ-

ники. — Акторське шїстє.

Набути можна в Ставропільській книгарні.

„ТОВАРИШ“ ілюстрований калєндар на 1902. рік.

Ціна 1 кор. без вересилки поштової; з пересилкою 0 10 сот. більше.

Замовляти у Сеня Горюка у Львові, площа Домбровського ч. 1.

„ТОВАРИШ“ можна набувати також у всіх Філіях «Народної Торговлі».

Розклад поїздів залїзничих обовязуючий від 1-го мая 1901.

(Прийїд і відїад поданий після часу середно-європейського).

Складайте свої ощадности в Дністрі!

Товариство взаїмного кредиту, стоваришенє зарєстрованє в обмеженою порукєю у Львові, Ринков ч. 10. дім «Просьвіти»

Дністер приймає вкладки щадничі і опроцентовує їх по 4%, від ста.

Дністер Стан вкладок 31. грудня 1901 900.193 К. 53 с. на 1.063 книжочках.

Дністер удїляє своїм членам позичок на векслі і скрипти за інтабуляцією або при відповідній порукі на 5 1/2% і 1% додатку на кошти адміністрації. Силату позичок розкладає «Дністер» догідно також до 10 літ. Членом може бути тільки член забезпечений в «Дністрі», від огню.

Дністер Удїл членський виносить 50 К, вписове 2 К. Удїли виплачені по день 31. грудня 1901: 81.169 К 37 с. Членів було: 2.006. Стан позичок: 869.245 К 4 с.

Дністер удїляє рікрічно з чистого зиску датки на публичні добродїїні рускі цілі — на церкви, бурси, шкїлоли і т. д. До кінця року 1901 удїлено 8.840 К.

Інформацій в справах позичок удїляють агенти і Дирекция.

Піїад		до Львова		Піїад		зі Львова	
сп.	особ.			сп.	особ.		
приходить	о годині			відходить	о годині		
6:10	а Кракова, Берліна, Вєслава, Відня			6:25	до Станиславова, Підвисокого, Потутор		
6:20	а Чернівців (Іцкан, Га. зач. Гусятина			6:30	до Підволочиск (Київ) Бродів дв. головний		
6:46	а Брухович, шод. від 16. мая до 15. вер. як			6:43	а Львова		
7:45	а Янова			6:55	до Лавочного (Мункача, Пешту) Борислава		
7:40	а Тернополя, Бродів на дв. Підзамче			8:30	до Кракова (Відня, Варшави), Берліна		
8:00	на дв. головний			2:55	до Скольного, до Лавочного (1. амп. до 15. вер		
8:10	а Лавочного (Пешту) Калуша, Янока			9:00	до Янова		
8:15	а Сокаля, Рави рускої			9:15	до Підволочиск, Бродів, Гусятина дв. Підз		
8:50	а Кракова, Відня, Варшави, Пешту, Берліна			9:25	а Львова		
11:45	а Рашова, Любачова, Самбора			9:42	до Сокаля, Бєляця, Рави рускої і Любачова		
11:55	а Станиславова (Кересмеє, Потутор)			10:20	до Чернівців, Іцкан		
12:55	а Янова			10:25	до Янова від 1. мая до 15. вересня в не		
1:10	а Скольного, Калуша, Хирова а Лавочно			1:25	дїлі і свята		
3:14	а Брухович (16. мая до 15. вер. в нед. і св.			2:15	до Брухович від 16. мая до 16. вересня		
4:40	а Самбора, Борислава, Стрия			3:05	в недїлі і свята		
4:20	а Підволочиск (Київ) Бродів на дв. Підз			3:15	до Стрия, Скольного від 1. мая до 31. вер.		
5:35	на дв. голов.			3:15	до Янова шоденно від 16. мая до 30. вер.		
5:50	а Кракова			3:26	до Брухович шод. від 16. мая до 15. вер.		
1:45	а Чернівців, Іцкан			3:30	до Рашова, Хирова, Любачова		
6:00	а Сокалі, Бєляця і Любачова						
Міч				Міч			
7:36	а Брухович (16. мая до 15. вер. в нед. і св.)			6:10	до Станиславова		
8:50	а Брухович від 16. мая до 15. вересня шод.			6:20	до Кракова (Відня, Берліна, Варшави)		
9:41	а Янова від 1. мая до 15. вер. шоденно			6:30	до Янова від 1. мая до 15. вер. т. в дні 6.		
9:20	а Янова (від 1. мая до 15. вер. в нед. і св.)			6:35	а від 16. вер. до 30. цвїта. 1902 шоденно		
9:40	а Кракова (Відня, Берліна), Ясєа, Розвадова			7:10	до Лавочного (Пешту) Калуша, Хирова		
10:20	а Чернівців, Букарешту,			7:22	до Тернополя, Бродів дворєць головний		
10:20	а Лавочного (Пешту) Хирова, Калуша			7:32	дворєць Підзамче		
10:20	а Підволочиск (Київ), Бродів на дв. Підз.			7:52	до Сокаля і Рави рускої		
10:02	на дв. голов.			7:52	до Брухович (13. мая до 16. в р. в нед. і св.)		
3:12	а Підволочиск Копичинєць на дв. Підзамче			9:30	до Янова від 1. мая до 15. вересня		
3:35	на дворєць головний			10:30	до Чернівців і Іцкан		
				11:00	до Кракова, Відня, Варшави		
				11:10	до Підволочиск, Бродів дв. голов.		
				11:32	на дв. Підз.		
				4:15	до Кракова, Відня, Берліна, Самбора		
				4:45	до Брухович від 16. мая до 15. вер. шод.		

ЗАМІТКА: Поїзди нічна числїть ся від 6 години вечером до 5 години 59 минут рано.

Час середно-європейський різнїть ся від часу львівського о 36 минут, а іменно 12 год. часу середно-європейського — 12 год. 36 мин. часу львівського. — В місті выдають білєти іади: звичайні білєти агенція часописий Ст. І. Соколовського в пасажи Гавємана ч. 9. від 7. год. рано до 8. вечером, а білєти звичайні і всїякі нїшні, тарифи, ілюстровані провідники, розклади іади і т. п. бюро інформаційне ц. к. залїзничї державних (ул. Краснїх ч. 5. в подвірїю, сходи II, двєрї ч. 52) в урядових годинах (8—8 а в свята 9—12).